

Guide til køb af ægte tæpper på auktion

Bo Barrensø

Indhold	Side
Forord	1
Introduktion	3
Hvad er et ægte tæppe egentligt?	5
Tæppernes materialer	8
Vurdering af et tæppes kvalitet	9
Hovedtyper af tæpper	12
Knudetæthed og alder	14
Auktionsmarkedet	15
Første gang på auktionseftersyn	16
Tæpper i denne guide	18
Afghan	20
Bidjar	23
Hereke	31
Isfahan	37
Kashkuli	44
Keshan	48
Nain	52
Sarouk	57
Tabriz	60
Veramin	64
Efterskrift	67
Litteratur	69

Forord

Verden over har der altid været interesse for de ægte håndknyttede tæpper fra Orienten på grund af de smukke mønstre og farver, og tæppernes store slidstyrke. Mange fordomme omgiver imidlertid også tæpperne. Ord og vendinger som "snobberi", "kun for de rige", "gammeldags" og "fup og svindel" har mange nok hørt i relation til ægte tæpper. Det er lidt synd, for de ægte tæpper udgør et kunsthåndværk, der strækker sig mere end 1.000 år tilbage i tiden og som passer glimrende ind i moderne hjem.

Det er rigtigt at ægte tæpper kan være meget kostbare, men det afhænger især af, hvor man køber sit tæppe. Tæppebranchen er i dag delt i to grupper: Tæppeforretninger og auktionshuse. Der er næppe en vare, hvor forskellen er større mellem forretningernes priser og auktionshusenes priser.

Det betyder, at de fleste kan være med, hvis et godt solidt tæppe ønskes erhvervet. Det skal blot købes på auktion. Så spares rigtig mange penge. Ægte tæpper er dermed ikke kun for velhavere.

De fleste der gennem mange år har interesseret sig for ægte tæpper er nok startet med køb i tæppeforretninger. Det føles nok tryggere for på auktion skal man jo "vide noget" om tingene. Det er også rigtigt, men det er ikke særlig svært, hvis man først bruger en smule tid på emnet.

I denne lille guide gennemgås hvordan et tæppe kvalitetsmæssigt vurderes og på fotos vises 10 tæppetyper, som alle er af god kvalitet, og som med mindre eller større mellemrum kan findes på auktionerne. Centralt i guiden er et skøn for hvert enkelt tæppes anskaffelsespris på auktion kontra i en tæppeforretning. Skønnet står helt for forfatterens egen regning, men bygger på næsten 40 år som samler af tæpper på privat basis. Det skal understreges, at forfatteren ikke har nogen som helst økonomiske eller andre interesser i tæppebranchen.

Det er forfatterens håb, at guiden vil inspirere mange til at forskønne deres hjem med ægte tæpper, der i dag kan købes til fornuftige priser på auktion, og dermed ikke kun er ”for de rige”.

Bo Barrensen

Den 22/4 2021

Introduktion

Køb af ægte tæpper kan vist gøre de fleste lidt usikre. Der findes ingen varedeklARATIONER, og tæppebranchen har nok et ry, der svarer til brugtbilsbranchens. Meget fup og fidus har da også præget branchen. Lidt ældre læsere kan sikkert huske dengang ca. hvert femte gadehjørne i landets større byer husede en tæppehandler med evigt ophørsudsalg, og hvor man tilbød tæpper til en brøkdel af "normalprisen". Det var naturligvis useriøst og gav branchen et dårligt ry.

I dag er ægte tæpper ikke på mode. Det har de ikke været i en længere årrække. Selv i hjem med kostbare designermøbler vil de ægte tæpper ofte være mærkeligt fraværende. Lidt groft sagt tilsiger moden, at vores hjem helst skal ligne tandlægens venteværelse. Det er lidt trist, fordi de ægte tæpper giver varme og farveglæde i hjemmet samtidig med at de er udtryk for en årtusind gammel tradition og kultur.

Priserne på ægte tæpper toppede i 1970'erne og -80'erne. Fra ca. 1990 og frem begyndte priserne at falde, og efter år 2000 har de nærmest været i frit fald. Flere forhold har gjort sig gældende vedr. prisudviklingen. U.S.A's handelsembargo mod Iran har eksempelvis afskåret de iranske (persiske) tæpper fra verdens rigeste marked, men det er nok skiftende mode i de vestlige lande som i særlig grad har betinget prisfaldet.

I perioden ca. 1970-1990 var ægte tæpper højeste mode og talrige tæpper blev indkøbt til de danske hjem. Priserne var skyhøje, men kunderne var villige til at betale. Adskillige tæpper blev solgt som ”investerings-tæpper”, der efter sigende kun kunne stige i pris. Den tid er for længst forbi. Mange tæppeforretninger er lukket. De få tæppeforretninger der stadig er aktive, er til gengæld generelt set langt mere seriøse end de ”udsalgsforretninger”, der prægede branchen indtil for ca. 20-25 år siden.

Det er ingen kunst at gå ind i en seriøs tæppeforretning og købe et godt tæppe. Til gengæld må man så betale prisen, og den er høj i forhold til hvad et tilsvarende tæppe kan erhverves for på auktion – ofte 10 gange så høj og sjældent under 3 gange så høj. Vil man købe på auktion, må man dog sætte sig lidt ind i tingene. Derfor denne guide.

Den kritiske læser vil sikkert umiddelbart bemærke, at tæpperne på auktioner er brugte, og derfor skal være billigere end hvad der gælder i tæppeforretningerne. Det er også rigtigt, men det er en sandhed med betydelige modifikationer. De mest kostbare tæpper er ofte gamle eller antikke – og dermed brugte – og er prismæssigt uopnåelige for de fleste i tæppeforretningerne. De fine gamle og antikke tæpper kan derimod ofte erhverves på auktioner til priser, hvor de fleste kan være med. Derfor skal de ægte tæpper købes på auktion!

Det skal tilføjes, at der stadig laves fine tæpper særligt i Iran.

Disse ikke særligt gamle tæpper er også at finde på auktioner, så det er bare med at komme på auktionseftersyn og få sit hjem gjort kønnere med smukke tæpper i glade farver.

Det er ikke sigtet med denne guide at gå i detaljer med knytteteknik, mønstre eller historiske omstændigheder i forhold til tæpperne. Det er så rigeligt beskrevet i andre sammenhænge - se venligst litteraturlisten bagest i guiden. Sigtet med denne guide er derimod at vise et udvalg af smukke tæpper af god kvalitet med angivelse i skrivende stund af skønnede priser på auktion kontra tæppeforretningerne. Dette til inspiration i en tid, hvor de flestes hjem er blevet farvemæssigt puritanske og efter forfatterens mening dermed lidt kedelige.

Hvad er et ægte tæppe egentligt?

Et ægte tæppe kan defineres ved at være håndknyttet og fremstillet i Orienten eller i Nordafrika. Håndknytningen består i at tæppets luv består af knuder knyttet i hånden på et grundvæv bestående af kæde tråde på langs i tæppet og skud tråde på tværs af tæppet. Tæppets frynser består af kæde trådene, der stikker ud i hver ende af tæppet og altså går gennem hele tæppet.

Skud trådene på tværs af tæppet kan ofte anes mellem knuderne på tæppets bagside, men kan ikke ses på forsiden, da de er dækket af knuderne (luven) og af en kantsyning på tæppets

langsider. Tæppets knuder er ”åbne”, og det er den tværgående skudtråd, der holder knuden fast i tæppet ved at være banket ned imod den forrige skudtråd.

De ægte tæpper fremstilles i Iran (Persien), Tyrkiet, Kaukasus, Afghanistan, Turkmenistan, Pakistan, Indien, Kina samt i en række lande i Nordafrika.

Tæpperne opdeles i originale tæpper og kopitæpper. De originale tæpper kommer fra Iran (Persien), Tyrkiet, Kaukasus, Afghanistan og Turkmenistan. De øvrige tæppeproducerende lande er præget af tæpper, som er kopier af tæpper fra de originale tæppelande og ofte i en langt ringere kvalitet. Det skal dog siges, at der i de originale tæppelande også kopieres tæpper. Typisk kopier af tæpper fra andre dele af det pågældende land.

I det følgende omhandler denne guide alene tæpper fra de originale tæppelande. Der er dog intet i vejen for at købe kopitæpper. De kan bestemt have en dekorativ virkning på stuegulvet, men det er ikke auktionshusenes speciale og derfor ikke omfattet af denne guide. Kopitæpperne købes bedst i diverse varehuse eller på udsalg i tæppeforretningerne. Det kan ikke betale sig at vedligeholde kopitæpperne med vask og reparation, og deres værdi er tæt ved 0 kr., når de er båret ud af forretningen. Kopitæpper er alene brugsting. De bruges og smides ud, når de er blevet slidte og snavsede efter ca. 20 til 40 år.

De originale tæpper i god kvalitet må derimod betragtes som kunstgenstande kombineret med stor brugsværdi. De kan bruges og trampes på i mange årtier. Det kræver dog lidt vedligeholdelse i form af vask i et professionelt tæppevaskeri ca. hvert 8. til 10. år samt mindre reparationer af kanter og frynser med væsentligt større tidsintervaller. Gode originale tæpper får derved en levetid på mere end 100 år. Når et godt tæppe er blevet antikt, og luven er slidt næsten til grundvævet er det bestemt ikke blevet værdiløst. Hverken målt i penge eller brugsværdi. Til gengæld bør tæppet nok "pensioneres" ved at blive hængt på væg eller lagt på et mindre trafikeret sted i hjemmet.

Det at vedligeholde et tæppe med vask og småreparationer med års mellemrum kan måske virke lidt fremmed for de fleste, men det svarer fuldstændig til at man vedligeholder sin bil.

Eksempelvis skal en bil jo have skiftet olie en gang om året ellers slides motoren for hurtigt. Det årlige olieskift på bilen er helt sammenligneligt med vask af et tæppe hvert 8. til 10 år. Selvom man er flittig med støvsugeren, vil der efterhånden samles noget støv i bunden af tæppet. En del af husstøvet vil bestå af meget små jordpartikler slæbt ind i boligen udefra, herunder kvarts - et mineral der er hårdere end stål. Når der jævnligt gås på et sådant støvet tæppe vil støvet gnave i tæppets fibre og tæppet slides derfor hurtigere end et rent tæppe - derfor vask med jævne mellemrum.

Et tæppe der købes på auktion bør som udgangspunkt altid vaskes, da tæppet jo i de fleste tilfælde har været i brug i en årrække. Det er dog ikke særligt omkostningskrævende, og bør ikke afholde nogen fra at købe på auktion. Adskillige af de ældre tæpper der er til salg i specialforretningerne, må formodes at være købt på auktion, og er formentligt blevet vasket professionelt inden de sættes til salg i forretningen til en helt anden (og meget højere) pris.

Tæppernes materialer

Tæpperne fremstilles af uld, bomuld og silke. Bomuld bruges aldrig til luv, men alene til grundvæv. Grundvævet kan også bestå af silke kombineret med luv i uld, eller tæppet kan være fremstillet med silke i både grundvæv og luv (helsilke). Endvidere findes adskillige tæpper med både luv og grundvæv i uld. Mest almindeligt er det, at luven består af uld, mens grundvævet består af bomuld.

Silke er et dyrt materiale, men den bedste uld er næppe billigere og man skal ikke nødvendigvis tro at et silketæppe er dyrere end et uldtæppe.

Langt de fleste tæpper har luv af uld. Materialet fås i mange kvaliteter. Længden af fibrene samt uldens fedtindhold (lanolin) er afgørende for tæppets glans og slidstyrke og dermed for kvaliteten af tæppet. Det er dog ikke parametre, der kan

kvantificeres som i en varedeklaration. Man må derfor bruge lidt tid på nærmere at sætte sig ind i disse forhold. Det gøres lettest ved at gå på eftersyn i auktionshusene, hvor man i ro og mag kan sammenligne og studere de forskellige tæpper uden at have en sælger hængende over sig.

Vurdering af et tæppes kvalitet

Et tæppes kvalitet er først fremmest afhængig af følgende i prioriteret rækkefølge:

- Uldens eller silkens kvalitet
- Farvernes kvalitet
- Knytningens kvalitet

At vurdere uldens kvalitet i et tæppe kræver noget erfaring, der bedst opnås ved at se og røre ved så mange tæpper som muligt. Efterhånden får man fornemmelsen i tommelfingeren når man bevæger den mod tæppets luv – altså der hvor tæppet gør modstand. En topkvalitet føles blød og fast på en gang. Hvis strygningen frem og tilbage med tommelfingeren eller hele hånden på tæppets luv får farverne til skiftevis at blive mørkere og lysere er det også et godt tegn. Det viser en smidig uld. Silkens kvalitet vurderes bedst ved i første omgang at vurdere silkens glans. Jo større lysreflektion jo bedre. Og prøv så at stryge tæppet med luven. Altså hvor tæppet ikke gør modstand. Jo glattere og blødere des bedre. Stryges et silketæppe med hånden mod luven

er det som oftest hårdt og umedgørligt. Silke er et stærkt materiale.

Farvernes kvalitet vurderes ret let. Hårde og krasse farver kan ingen lide. Farverne skal være bløde og harmoniske og samtidig klare. Enkelte gange kan man støde på tæpper, hvor farverne er bløde, men på ingen måde klare. Det tyder på, at tæppet har været vasket i et kemisk bad for at dæmpe kradse farver, men det gør samtidigt at farverne bliver uklare med et ofte brunligt-gråligt skær. Den slags tæpper bør undgås.

Blandt tæppesamlere tales ofte om syntetiske farver kontra naturfarver i ægte tæpper. I realiteten er alle farver dog fremstillet ved forskellige fysiske og kemiske processer, idet naturfarverne er fremstillet ved udtræk af farvestoffer fra planter, mineraler og insekter, mens de syntetiske farver er fremstillet ved industrielle processer. Under alle omstændigheder - uanset om der er tale om naturfarver eller syntetiske farver - skal der anvendes en såkaldt mordant for at få farvestoffet til at hæfte fast til garnet. En mordant er et stof der kemisk går i forbindelse med farvestoffet, hvorved det hæfter til garnet. Det er ikke afgørende for et tæppes kvalitet om det er farvet med naturfarver eller syntetiske farver.

Begge typer findes i flere kvaliteter. Det afgørende er farvens grad af klarhed, at den ikke flyder ud ved vask, og at den kan modstå lyspåvirkning, så den ikke falmer. Stående overfor et konkret tæppe så vurderes farvernes kvalitet ud fra hvor bløde og samtidig

hvor klare de er. Det er ikke anderledes end at købe en ny skjorte eller en anden beklædningsgenstand.

Visse tæpper har såkaldt "abrash". Dvs. forskellige nuancer af samme farve. Hvis tæppets bundfarve er blå vil abrash visse sig som bånd tværs over tæppet i forskellige nuancer af blå. Båndene danner en ret vinkel med tæppets langsider. Dette er ikke en fejl ved tæppet med mindre farveforskellene er meget store.

Tværtimod er abrash en del af charmen ved særligt ældre tæpper.

Abrash opstår fordi kun en mindre mængde garn er blevet indfarvet ad gangen. Derved bliver der i det samme tæppe anvendt garn fra flere forskellige indfarvninger, hvorved der fremkommer små farveforskelle.

Knytningens kvalitet vurderes ved at kigge på tæppets bagside.

Knuderækkerne går på tværs af tæppet fra langside til langside. Jo tættere knuderækkerne er banket sammen jo bedre. Det giver en tæt og dermed slidstærk luv. Knuderne har på bagsiden af tæppet to "pukler" eller "løkker". Disse kan begge være synlige, men på mange tæpper er kun den ene synlig, fordi den anden ligger nedenunder. Hvis man et sted på tæppet - ofte i kanten af en mønsterdetalje - kun kan se en pukkel - dvs. en pukkel der på begge sider i tæppets bredde er omgivet af pukler i en anden farve - så vil alle knuder i tæppet fremstå med kun en pukkel.

Hvis man ikke kan finde et sådant sted på tæppet vil hver knude således fremstå med to pukler. Når man tæller knuder på tværs af

tæppet skal man derfor – i tæpper med begge pukler synlige – passe på ikke at tælle 1 knude for 2 knuder. Ved lidt øvelse får man hurtigt styr på at tælle knuder. I øvrigt har knudetallet i et tæppe ingen betydning for slidstyrken. Slidstyrken afhænger af luvmaterialets kvalitet og af hvor fast knuderækkerne er banket sammen. Alt andet lige betyder flere knuder dog at mønsteret står skarpere på tæppet. Knuderne er som pixels på en computerskærm eller på et fotografi. Som regel tæller man blot hvor mange knuder der er på 1 cm i tæppets brede. Mere præcist behøver det ikke at være. Er der 4 knuder pr. cm er der således 16 knuder pr. kvadratcentimeter. Ganges med 10.000 fås knudetallet pr. kvadratmeter = 160.000.

Hovedtyper af tæpper

Tæpperne inddeles i værkstedstæpper og nomade- og landsbytæpper. Værkstedstæpperne fremstilles som betegnelsen angiver på værksteder, hvor en organiseret produktion kan finde sted. Det er her de tættest knyttede tæpper i verden fremstilles. Knytningen foregår på stationære lodrette væve, hvor tæppeknytteren eller flere tæppeknytttere der arbejder på samme tæppe, sidder på bænke og arbejder. Flere af de mest berømte tæpper er fremstillet på denne måde i de iranske byer Isfahan, Keshan, Tabriz, Qum, Kirman og Nain samt i den tyrkiske by Hereke. Værkstedstæpper navngives efter den by, hvori de er fremstillet.

Nomade- og landsbytæpper fremstilles under væsentligt mere primitive forhold end værkstedstæpperne. For nomadernes vedkommende vil væven normalt ligge fladt på jorden uden for teltet, og være af mindre størrelse end de væve der anvendes i byernes værksteder. Væven skal kunne flyttes, når nomadestammen skifter græsgange for stammens får og geder. Nomadetilværelsen i Mellemøsten har været i tilbagegang gennem flere årtier, og mange tidligere nomader er nu blevet fastboende i landsbyer. Landsbytæpper kan være svære at skelne fra nomadetæpperne idet tidligere nomader, der nu er fastboende, ofte har fortsat at producere den samme type tæpper som under nomadetilværelsen. Nomade- og landsbytæpper navngives efter den befolkningsgruppe (stamme) eller den egn, hvor tæpperne er fremstillet. Berømte typer er Belutch, Kashkuli, Afshar, Shahsavan, Yomut, Tekke, Ersari, Schirvan og Kazak.

Samlere af tæpper hælder oftest til den ene af de to hovedtyper af tæpper. Samlere af værkstedstæpper vil nok mene at nomade- og landsbytæpper er en kende for primitive, mens samlere af nomade- og landsbytæpper nok vil have den holdning, at værkstedstæpperne er en kende for elitære. Begge synspunkter er dog nok en kende tåbelige. I begge hovedtyper af tæpper er fremstillet de rene kunstværker og også tæpper af ringe kvalitet. Det er et spørgsmål om personlig smag og kvalitet.

Knudetæthed og alder

Antallet af knuder i et tæppe er umiddelbart til at fastslå, men opfattes alt for ofte som en entydig målestok for tæppets kvalitet. Der findes således adskillige tæpper med ca. 500.000 knuder pr. kvadratmeter, som er af væsentligt ringere kvalitet end tæpper med f.eks. 160.000 knuder pr. kvadratmeter. Det skyldes at materiale- og farvekvalitet samt sammenbankningen af knuderækkerne er afgørende for et tæppes kvalitet – ikke antallet af knuder. Der kan opstilles følgende skønsmæssige intervaller for knudetæthed pr. kvadratmeter:

Mindre end 100.000 – Meget grov

100.000 – 250.000 – Grov

250.000 – 500.000 – Medium

500.000 – 750.000 – Fin

750.000 – 1.000.000 – Meget fin

Tæppernes alder angives normalt således:

Nye: 0 - 20 år

Gamle: 21 - 49 år

Semiantikke: 50 - 99 år

Antikke: 100 år og derover

Et værkstedstæppe fra Isfahan i det centrale Iran med ca. 350.000 knuder pr. kvadratmeter vil være relativt grovt i forhold til mange andre Isfahan tæpper, mens et antikt Kashkuli nomadetæppe fra det sydvestlige Iran med 300.000 knuder pr. kvadratmeter vil ligge i den fine ende i forhold til andre antikke Kashkuli tæpper. Tidligere nomader der nu er blevet fastboende går nogen gange væk fra at knytte med forhåndenværende materialer. Det betyder at nyere tæpper ofte er knyttet på et grundvæv af bomuld i forhold til tidligere tæpper knyttet på et grundvæv af uld. Dermed bliver knudetallet ofte højere, da bomuld typisk spindes tyndere end uld og dermed giver plads til flere knuder i tæppet. Knudetætheden bør således ses i forhold til hvilken type tæppe man står overfor, herunder dets alder.

Auktionsmarkedet

Ved køb på auktion kan det ske på nettet eller ved hammerslagsauktion (gammeldags auktion). Det er sikkert velkendt for de fleste, at to auktionshuse i skrivende stund er helt dominerende på det danske marked. Det ene auktionshus tilbyder løbende net auktioner, mens det andet tilbyder løbende net auktioner samt lejlighedsvis hammerslagsauktioner.

På net auktion er man beskyttet af forbrugerlovgivningen. Dvs. der er returret for varer inden for en vis tidsfrist, hvis man er privat køber. På hammerslagsauktioner er der ingen returret.

Udover hammerslagsprisen skal der ved køb betales salær til auktionshuset samt moms. Som regel er der alene tale om brugtmoms på 5 %, der beregnes af både hammerslagspris og salær, men der kan være enkelte varer med ”nymoms” på 25 %. Et typisk salær inkl. brugtmoms vil udgøre ca. 25 % af hammerslagsprisen (se nærmere hos de enkelte auktionshuse om beregning af endelig købspris, returret m.v.).

Generelt bugner det danske auktionsmarked af kvalitetstæpper, der for få årtier siden blev solgt i tæppeforretninger til astronomiske priser. Moden er skiftet. De nyere generationer sælger ud af de tidligere generationers skatte.

Første gang på auktionseftersyn

Hvis man (typisk på nettet) ser et tæppe som man synes er smukt, skal man selvfølgelig på eftersyn og se nærmere på tæppet. Sørg for at tæppet tages ”ud af bunken”, så det kan ses i sin helhed på gulvet. Gå rundt om det og se det fra flere vinkler. Hvis tæppet generelt ser fint ud, dvs. uden pletter eller skjolder, så bør man bukke sig ned og med tommelfingeren ”mod luven” kontrollere, at luven er nogenlunde lige høj over hele tæppet. Et gammelt tæppe kan jo være uens slidt og det er en væsentlig fejl ved et tæppe.

Kig endvidere efter mølskader i tæpper hvor luven er af uld. Disse ses typisk som små klart afgrænsede huller i luven - ofte

helt ned til grundvævet. Det er dog relativt sjældent at tæpperne på auktion har væsentlige mølskader – auktionshusene holder en vis standard, når tæpper tages ind til auktion.

Kig på frynserne: Hvor slidte er de? Slidte frynser er normalt ikke en væsentlig skade ved et godt tæppe, men alle vil naturligvis helst købe et tæppe med bevarede frynser. Er frynserne helt slidt væk kan de genskabes ved at fjerne en række knuder i hver ende af tæppet eller der kan sys nye ”pyntefrynser” på tæppet. Dette bør gøres af en professionel tæppereparatør.

Eftersynet bør afsluttes med at vende tæppets bagside opad. Gå igen rundt om tæppet og se det fra flere vinkler. Er bagsiden jævn og ensartet at kigge på uden huller eller revner? Kig nærmere på undersiden af kantsyningen på tæppets langsider og kontroller for slid. Er kantsyningen slidt kan den af en professionel tæppereparatør istandsættes for et relativt beskedent beløb.

Følges ovenstående retningslinjer vil fejl køb kunne undgås selv ved meget gamle og antikke tæpper. Det skal i øvrigt bemærkes, at auktionshusene i de fleste tilfælde angiver tæppets bevaringstilstand. Er den ikke umiddelbart oplyst ved eftersynet, kan man jo spørge efter den.

Endelig skal det bemærkes, at auktionsmarkedet byder på masser af tæpper i rigtig god stand. Så der er ingen grund til at købe et tæppe med skader. I langt de fleste tilfælde skal tæppet blot have

en professionel vask. Så er det som var det lige taget ned af væven og klar til mange års brug.

Tæpper i denne guide

I det følgende vises et eller flere fotos af følgende 10 tæppetyper:

Afghan, Bidjar, Hereke, Isfahan, Kashkuli, Keshan, Nain, Sarouk, Tabriz og Veramin.

Disse 10 tæppetyper udgør kun en lille del af det samlede antal typer, men de er alle med mellemrum til at finde på auktionerne og dækker i øvrigt et spektrum fra solide prisbillige tæpper til fornemme samlerstykker.

For hvert tæppe er angivet:

- Målene i meter eksklusive frynser.
- Antal knuder pr. kvadratmeter.
- Året hvor tæppet ca. er fremstillet.
- Uld- og silke kvaliteten på en relativ skala fra 1 til 10 med 10 som bedst og 1 som ringest.
- Hvor et tæppe har luv af uld og grundvæv af silke er kvaliteten alene angivet for uld.
- En skønnet pris ved køb af tæppet på en auktion inkl. salær og brugtmoms kontra køb i en tæppeforretning (vær i den forbindelse opmærksom på tæppets størrelse).

Tæppernes materialer er endvidere angivet således:

- Uld på uld = luv af uld, grundvæv af uld.
- Uld på bomuld = luv af uld, grundvæv af bomuld.
- Uld på silke = luv af uld, grundvæv af silke.
- Helsilke = luv af silke, grundvæv af silke.

Afghan

Tæpper fra Afghanistan har altid været en af de mest solgte tæppetyper, simpelthen fordi man får meget for pengene.

Afghanistan har en flere hundrede år lang tæppetradition med inspiration fra det nordfor beliggende Turkmenistan. Mange afghanske tæpper er knyttede af folk, der gennem generationer er indvandret fra Turkmenistan. Det typiske afghanske tæppe har rød bundfarve og Güll mønster eller elefantfodsmønster, som det kaldes på dansk. Tæpperne er således let genkendelige, og de fleste har på et eller andet tidspunkt set et sådant tæppe, som i stort tal blev købt til danske hjem under tæppernes ”højkonjunktur” i 70’erne og 80’erne. Tæpperne fremstilles overvejende i den nordlige del af landet, og er som regel knyttet med uld på uld. I enkelte tilfælde kan der delvist været knyttet med silkeluv for at fremhæve mønsterdetaljer, og i sjældne tilfælde findes helsilketæpper. Antikke Afghan tæpper ses relativt sjældent på auktioner. I givet fald vil de ofte blive benævnt efter den stamme, som har fremstillet tæppet - f.eks ”Ersari Afghan”.

Afghanske tæpper fås fra helt små størrelser mindre end 0,8 x 1,2 m (baby Afghan) og op til ca. 3 x 4 m. Det er således muligt at finde et tæppe til brug et hvilken som helst sted i hjemmet. Det være sig i stue, under sofabord, i spisestue, soveværelse eller i gang, da tæpperne også fremstilles som løbere.

Fig. 1. *Afghan. Uld på uld. 1 x 1,5. 160.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 2000. Uldkvalitet: 6. Auktionspris: Nogle få hundrede kr. Forretningspris: ca. 3.000 kr. Et godt solidt tæppe, der holder til mange årtiers brug.*

FIG. 2. *Afghan. Helsilke. 1,3 x 2,0. 250.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 1970. Silke kvalitet: 8. Auktionspris: 3.000 - 4.000 kr. Forretningspris: 15.000 - 20.000 kr. Perfekt stand. Et sjældent og fornemt eksempel på den afghanske tæppekunst.*

Bidjar

Bidjar er en by i Iransk Kurdistan. Dvs. i den nordvestlige del af Iran. Byen har givet navn til det nok mest slidstærke tæppe i verden, hvilket kan tilskrives den meget faste sammenbankning af knuderækkerne, og den gode uld der ofte er brugt til luv.

Tæpperne fremstilles dels i selve byen, men også i omegnen. En del af de semiantikke og antikke eksemplarer er knyttet med uld på uld. Efter ca. 1940 er Bidjar tæpperne dog som hovedregel knyttet med uld på bomuld.

Bidjar tæpperne forekommer i relativt stort tal på auktionerne, og der kan gøres virkelig gode køb. Nogle af de nyere Bidjarer med rød bundfarve er dog ret ofte falmet, hvilket vidner om en forringelse af farvekvaliteten i forhold til ældre tæpper, ligesom uldkvaliteten heller ikke altid er som i de ældre eksemplarer. Vil man anskaffe en Bidjar, så bør man som hovedregel gå efter et tæppe fremstillet før ca. 1970, og kontrollere at farverne ikke er falmet, hvilket nemt gøres ved at sammenligne farverne på bagsiden med de tilsvarende farver på forsiden.

Udover slidstyrken er Bidjar tæpperne berømte for deres dybe og stærke farver, som ofte er meget flotte. Det er en meget kraftig og på en gang fin og rustik tæppetype, der snildt kan veje 4 kg pr. kvadratmeter. Et tæppe på ca. 1,3 x 2,0 m kan altså veje ca. 10 kg, og et på 3 x 4 meter ca. 50 kg. Skal et Bidjar tæppe transporteres

bør det rulles. Hvis tæppet foldes kan kædetrådene i værste fald briste som følge af tæppets kompakte struktur. Når tæppet først ligger udstrakt på et gulv, kan det til gengæld holde til næsten hvad som helst.

Som alle andre tæpper af høj kvalitet er Bidjar tæpperne blevet kopieret i flere lande udenfor Iran og også internt i landet. Flere varehuse og tæppeforretninger sælger kopier fremstillet i specielt Indien. Undgå dem! Uld og farver kan slet ikke leve op til den ægte vare, og i øvrigt ser de indiske "Bidjarer" ud som om de er lavet på maskine. Der er stort set ingen risiko for på auktion at købe en "Indo Bidjar". Auktionshusene skriver stort set altid "Bidjar, Persien" eller "Persisk Bidjar" ud for den ægte vare.

De semiantikke og antikke Bidjarer knyttet på uld er eftertragtede samlerobjekter, eller var det i hvert fald tidligere. Knudetallet er typisk lavere end for eksemplarer knyttet på bomuld, hvorfor mønsteret ikke står helt så skarpt, men de er ofte meget smukke og emmer af en svunden tid.

Nogle Bidjarer kan have kelim forvævninger, lige før frynserne begynder. Det er grundvævet der er vævet lidt længere end den del af tæppet, som har luv. På enkelte tæpper er i forvævningen indsat en kraftig tråd spundet af skiftevis lys og mørk uld eller bomuld. En kelimforvævning må anses som en fordel på ethvert tæppe. Når frynserne er blevet slidte kan forvævningen trevles op af en professionel reparatør, hvorved der dannes nye frynser.

Dette evt. i kombination med at fjerne et par knuderækker i hver ende af tæppet.

Vil man købe et godt og solidt Bidjar tæppe så find som udgangspunkt et, der er fremstillet af uld på bomuld. Så vil tæppet normalt være klar til 100 år mere, forudsat at det vedligeholdes på behørig vis. Falder man fuldstændig for Bidjar tæpperne, hvad mange har gjort gennem tiden, så vil man nok også begynde at lede efter de semiantikke og antikke eksemplarer knyttet med uld på uld, som lejlighedsvist er at finde på auktioner.

Bidjar tæpperne findes i størrelser fra ca. 1 x 1,5 m og helt op til 3 x 4 m.

FIG 3. *Bidjar. Uld på bomuld. 1,0 x 1,6. 360.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 1960. Uldkvalitet: 9. Auktionspris: 3.000 - 4.000 kr. Forretningspris: 10.000 - 15.000 kr. En typisk Bidjar af den gode kvalitet med smukke, klare og harmoniske farver samt en meget fin uld. Upåvirket af brug.*

Fig 4. *Bidjar. Uld på uld. 1,2 x 1,6. 230.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 1930 eller tidligere. Uldkvalitet: 8. Auktionspris: 3.000 - 5.000 kr. Forretningspris: 15.000 - 18.000 kr. Et semiantikt eller antikt, rustikt og harmonisk Bidjar tæppe der ikke er mere slidt, end at det stadig har mange år foran sig.*

Fig 5. *Bidjar. Uld på bomuld. 1,3 x 1,9. 250.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 1970. Uldkvalitet: 7-8. Auktionspris: 3.000 - 4.000 kr. Forretningspris: 12.000 - 15.000 kr. Flot Bidjar med dybe og stærke farver.*

Fig. 6. Bidjar. Uld på bomuld. 1,30 x 2,0 m. 400.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 2010. Uldkvalitet: 7-8. Auktionspris: 3.000 - 4.000 kr. Forretningspris: 12.000 kr. - 15.000 kr. Ny Bidjar i en kvalitet, som næppe ved almindelig brug og vedligeholdelse vil vise væsentlige tegn på slid før om ca. 60-80 år. En såkaldt "Rosen" Bidjar. Mønsteret er helt særligt for Bidjar tæpperne.

Fig. 7. Bidjar. Uld på uld. 1,40 x 2,10 m. 160.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 1910 eller tidligere. Uldkvalitet: 8-9. Auktionspris: 4.000 - 6.000 kr. Forretningspris: 25.000 - 30.000 kr. Tæppets luv er stort set ikke slidt, og tæppet er ganske givet blevet vedligeholdt med vask og småreparationer af frynserne. Klar til 100 år mere. Bemærk den hyppige forekomst af abrash samt den røde fladvævning, som frynserne udgår fra. Typisk for en række af de antikke Bidjarer.

Hereke

Hereke er en tyrkisk by beliggende ca. 60 km øst for Istanbul.

Sammen med byerne Keshan og Qum i Iran er Hereke berømt for at fremstille verdens fineste tæpper i helsilke. Herekes produktion af tekstiler strækker sig tilbage til 1840'erne i forbindelse med opførelsen af et nyt palads til sultanen i Istanbul (Dolmabahce Paladset). Sultanen og hans hof værdsatte tæpper af højeste kvalitet, og tæpperne fra Hereke er da også berømte for deres tætte knytning og fine farver og materialer. Det er særligt silketæpperne, der er berømte. Det er ikke ualmindeligt, at der er indvævet forsølvede eller forgyldte metaltråde i tæpperne, og tæpper fra Hereke er blandt de mest forfinede der findes med et knudeantal, der for silketæppernes vedkommende sjældent er under 1 mio. knuder pr. kvadratmeter.

Tæpper af den kvalitet er meget tidskrævende at fremstille, og de findes derfor kun undtagelsesvis i store størrelser. Tæpperne ses derfor oftest i størrelser fra ca. 1,8 x 1,20 m og nedefter. Tæpper på ca. 0,25 x 0,4 m er ikke ualmindelige.

Der findes næppe en tæppetype, der er blevet kopieret så meget som Hereke. På markedet findes således adskillige kinesiske kopier. De er ofte fremstillet så godt, at de for den uøvede kan være vanskelige at skelne fra den ægte vare. Her må man stole på, at auktionshuset kan skelne kopierne fra de ægte Hereke tæpper.

Man må således sikre sig, at der i auktionshusets beskrivelse står ”Tyrkiet”, og at tæppet er signeret – normalt i en lille kartouche i en af biborterne. De fleste Hereke helsilketæpper er signeret. Det må antages, at alderen på tæppet har en vis betydning i forhold til sikkerheden for ægthed. Kina blev først en del af den globale økonomi efter 1976. Det kan nok med rimelighed antages, at den organiserede kopiering først tog fart i tiden derefter. Det kan derfor være en god ide at prioritere køb af Hereke tæpper, der er fremstillet før nævnte tidspunkt. Skønsmæssig datering af helsilketæpper kan passende tage udgangspunkt i frynserne. Nyere tæpper har gnistrende hvide frynser, som med tiden nedtones og bliver mere matte og grålige. Hereke tæpper har normalt tredobbelt eller firdobbelt kantsyning. Støder man på en Hereke med enkelt kantsyning, bør man være på vagt for kopiering. Ved tvivl så kontakt auktionshuset. Silketæpper fra Hereke kan naturligvis lægges på gulvet, men silke er mindre velegnet til at gå på end uld, og i de fleste tilfælde hænges Hereke helsilketæpper op på væggen – Det er jo et kunstværk man har købt.

*Fig. 8. Den mest
almindelige
Hereke signatur.*

*Fig. 9. Variant af
Hereke signatur.*

*Fig. 10. Bagside udsnit
af Hereke med
firdobbelt kantsyning i
lys farve længst til
venstre i billedet.
Knuderne begynder i
rød farve til højre
herfor (cm og mm
mål).*

Fig. 11. Hereke. Helsilke. 1,1 x 1,6. 1.000.000 knuder pr.

kvadratmeter. Ca. 1950 eller tidligere. Silke kvalitet: 10.

Auktionspris: 12.000-15.000 kr. Forretningspris: 50.000 - 60.000

kr. Smukt bedetæppe med mønsteret der kaldes "Sultans head"

efter den lyse bedeniches udformning. Let slidt. Ellers i fin stand.

Fig 12. *Hereke. Helsilke. 1,1 x 1,6. 1.000.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 1960. Silkekvalitet: 9. Auktionspris: 12.000-15.000 kr. Forretningspris: 50.000 - 60.000 kr. Endnu en "Sultans head" med meget klare og smukke farver.*

Fig. 13. Hereke. Helsilke med forgyldte metaltråde, der danner bundfarven i hovedborten. 1,35 x 0,92. 1.000.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 1940. Silkekvalitet: 10. Auktionspris: 15.000 - 20.000 kr. Forretningspris: 60.000 - 80.000 kr. En exceptionel fin Hereke med talrige små bedenicher og i perfekt stand. Bevaringstilstanden kan kun tilskrives, at tæppet aldrig har ligget på et gulv. Mønsteret hedder Saph eller på dansk "familiebedetæppe".

Isfahan

Byen Isfahan er beliggende i det centrale Iran. Byen var hovedstad i det gamle Persien under Safavidedynastiet (1501 - 1722), og regnes for en af verdens smukkeste byer. Tager man på en organiseret rundrejse i det moderne Iran, vil Isfahan så godt som altid være på programmet. Byen er berømt for sin arkitektur - og for sine tæpper.

De ældste Isfahan tæpper blev fremstillet i 1500- og 1600-tallet, og blev specielt i 1600-tallet eksporteret til Europa til diverse fyrstelige og kongelige huse. En del af disse tæpper er bevaret helt eller delvist, og kan ses på forskellige museer verden over, herunder i London, Wien og New York. I Danmark kan tæpper fra Isfahans safavide periode ses i København, henholdsvis i Davids Samling og på Rosenborg Slot. Efter Safavidedynastiets ophør i 1722 var Persien præget af krig og uro og tæppeproduktionen i Isfahan ophørte stort set helt.

De moderne Isfahan tæpper har deres tidsmæssige udgangspunkt i 1920'erne. Der findes således stort set ikke antikke Isfahan tæpper på markedet, men derimod mange semiantikke eksemplarer. Generelt hører tæpperne til den absolutte topklasse blandt de iranske tæpper og blandt tæpper i det hele taget. Den dag i dag fremstilles stadig fine Isfahan tæpper med tæt knytning og materialer af høj kvalitet.

De bedste ældre tæpper er som hovedregel fremstillet i perioden ca. 1940 - 1970, og forekommer i relativt stort tal på auktionerne. Isfahan tæpper er normalt knyttet med uld på bomuld eller for de bedste tæppers vedkommende med uld på silke. Knudetallet er typisk fra ca. 360.000 knuder pr. kvadratmeter og opefter med flest i intervallet ca. 500.000 knuder til 1.000.000 knuder pr. kvadratmeter. De høje knudetal betinger at mønsteret står meget skarpt på tæppet. Silke erstatter normalt bomuld som grundvæv ved et knudetal på ca. 640.000 knuder pr. kvadratmeter og opefter (8 x 8 knuder pr. kvadratcentimeter).

Tæpper med grundvæv af silke har gerne brede kelimforvævninger, hvorved den smukke silke kan beundres. Er tæppet signeret af tæppeværkstedet er signaturen ofte placeret i en ekstra bred forvævning. Ellers er den placeret i en af de yderste biborter. Berømte tæppeværksteder der som regel signerer tæpperne er Seirafian, Mamouri, Davari m.fl. (navnene er i tæpperne skrevet på farsi og med det persiske alfabet).

Signaturer kan naturligvis forfalskes som det kendes fra malerier, men auktionshusene kender udmærket de berømte signaturer fra Isfahan. Risikoen for at købe en forfalskning på auktion er meget lille. De fleste Isfahan tæpper - også blandt topkvaliteterne - er dog ikke signeret.

Sammenligner man de ældre tæpper med de nyere eksemplarer kan de nye nogle gange virke lidt hårde i farverne. Man ser

sjældent et Isfahan tæppe, der er egentligt falmet. Generelt anvendes farver der kan modstå sollyset, men for de ældre tæppers vedkommende er farverne som oftest dæmpet en anelse, og er blevet meget bløde og smukke. Den eftertragtede patina de fleste tæpper får med tiden.

Isfahan tæpperne findes i størrelser fra ca. 1 x 1,5 meter og op til ca. 3 x 4 m. Da tæpperne hører til i den dyre ende af prisskalaen, vil store størrelser i absolut topklasse og i god bevaringstilstand være meget kostbare selv på auktioner, men et lille tæppe er nu engang en god ting. Det kan som regel lettere indpasses i hjemmet end et kæmpe "paladstæppe", hvad enten der skal findes gulv- eller vægplads.

Fig. 14. Seirafian signaturen.

Fig. 15. *Isfahan. Uld på silke. Små partier med silkeluv. 1,1 x 1,6. 1.000.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 1950. Uldkvalitet: 10. Auktionspris: 15.000 - 20.000 kr. Forretningspris: 60.000 - 80.000 kr. Et Seirafian Isfahan tæppe i fineste udførelse. En rytter kæmper med en løve. Jagtmotiver er hyppige i Isfahan tæpper.*

Fig 16. *Isfahan. Uld på silke. Små partier med silkeluv. 1,2 x 1,7.*

1.100.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 1950. Uldkvalitet: 10.

Auktionspris: 15.000 -20.000 kr. Forretningspris: 60.000 - 80.000

kr. Et Seirafian Isfahan tæppe i den kendte kvalitet. Bemærk

svanerne omkring medaljonen i tæppets midte.

Fig 17. *Isfahan. Uld på silke. Små partier med silkeluv. 1,0 x 1,8.*

1.000.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 1960. Uldkvalitet: 10.

Auktionspris: 15.000 - 20.000 kr. Forretningspris: 60.000 -

80.000 kr. Smukt Seirafian medaljon tæppe fra det berømte tæppeværksted.

Fig. 18. *Isfahan. Uld på silke. Små partier med silkeluv. 1,06 x 1,55 m. 900.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 2010. Uldkvalitet: 9. Auktionspris: 7.000 - 10.000 kr. Forretningspris: 35.000 - 40.000 kr. Nyt Isfahan tæppe i urørt stand. Temaet i tæppets figurale mønster er "glade mennesker der spiller musik". Bemærk den lille inskription øverst midtfor på den blå bund lige over hatten på personen øverst i billedet. Der står "Ya Ali". Ali var den første Imam efter profeten Muhammed i den shiitiske trosretning indenfor islam. Personernes hatte er næsten helt knyttet med luv af silke. Det bliver ikke mere persisk.*

Kashkuli

Kashkuli stammen er en del af Kashgai stammen, der lever som nomader og halvnomader i et større område nordvest for byen Shiraz i det sydvestlige Iran.

Langt de fleste ældre og antikke Kashkuli tæpper er knyttet med uld på uld. Ulden er ofte kartet, spundet og farvet i stammens teltlejre, og den er normalt meget glansfuld og af høj kvalitet.

Tæppernes skudtråde kan normalt anes på tæppets bagside, og de er ofte farvet i en rødbrun nuance. En hjælp ved identifikationen på specielt ældre tæpper.

Nogle Kashkuli tæpper er knyttet med uld på bomuld. Det gælder nok mest nyere eksemplarer. Også her er ulden normalt af meget høj kvalitet, og anvendelsen af bomuld som grundvæv giver ofte anledning til et højere knudetal, så mønsteret står skarpere på tæppet. De ældre tæpper knyttet på uld har sjældent mere end 250.000 knuder pr. kvadratmeter, mens tæpper med grundvæv af bomuld ofte når et knudetal på ca. 400.000 knuder pr. kvadratmeter. Begge undertyper af Kashkuli tæpper har typisk fast sammenbanket knuderækker, og med den gode uldkvalitet vil tæpperne kunne opnå en meget høj levetid.

Det er ikke ualmindeligt at se antikke Kashkuli tæpper på auktioner. De vil dog ifølge sagens natur ofte være temmelig slidte, men der fremstilles endnu i dag enkelte tæpper som de

blev fremstillet for mere end 100 år siden. Med lidt held kan den type af nyere tæpper også dukke op på auktion.

For 100 år siden var ca. 25 % af Irans befolkning nomader. I dag er det næppe mere end ca. 2 %. Som i mange andre lande har Irans befolkning gennemgået en urbanisering i takt med en generelt stigende levestandard. Urbaniseringen og den stigende levestandard ændrer dog ikke befolkningens kulturelle identitet, og en del af denne identitet er stadig fremstillingen af fine tæpper, der eksporteres til hele verden. Der kan kun gættes på hvor længe endnu, der kan erhverves nyere traditionelt fremstillet Kashkuli tæpper knyttet med uld på uld. Til gengæld kan vi glæde os over, at "afløseren" allerede er på markedet i form af tæpper knyttet på bomuld og stadig med en god uld i luven. Tæpper der teknisk set er helt på højde med mange værkstedstæpper – og når det kommer til stykket - måske også er værkstedstæpper. Tiderne skifter og produktionsformen ændrer sig. Endelig bør vi også glæde os over, at stadig flere nomader bliver bofaste med den adgang til uddannelse, sundhedsvæsen mv., som bofasthed ofte indebærer. Kashkuli tæpper ses typisk i størrelser fra ca. 1,3 x 2,0 m og nedefter. Store tæpper ses kun sjældent. Mønstrene er talrige, og bundfarven kan være rød, blå eller creme og ret ofte med abrash. Et næsten gennemgående træk i tæpperne er forekomsten af små stiliserede dyremotiver – stammens rigdom i form af får, geder og andre husdyr.

Fig. 19. Kashkuli. Uld på uld. 1,2 x 2,2. 230.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 2000. Uldkvalitet: 8-9. Auktionspris: 5.000 – 7.000 kr. Forretningspris: 20.000 – 25.000 kr. Et nyt Kashkuli tæppe der teknisk set er fremstillet helt i traditionen fra de antikke nomadetæpper. Mønsteret ses også ret ofte på antikke eksemplarer, og hedder mir-i- bota eller flammemotiv. Flere abrasher kan anes i den blå bundfarve. Bemærk de mange små dyrefigurer på den blå bund mellem de større mir-i-bota mønsterelementer.

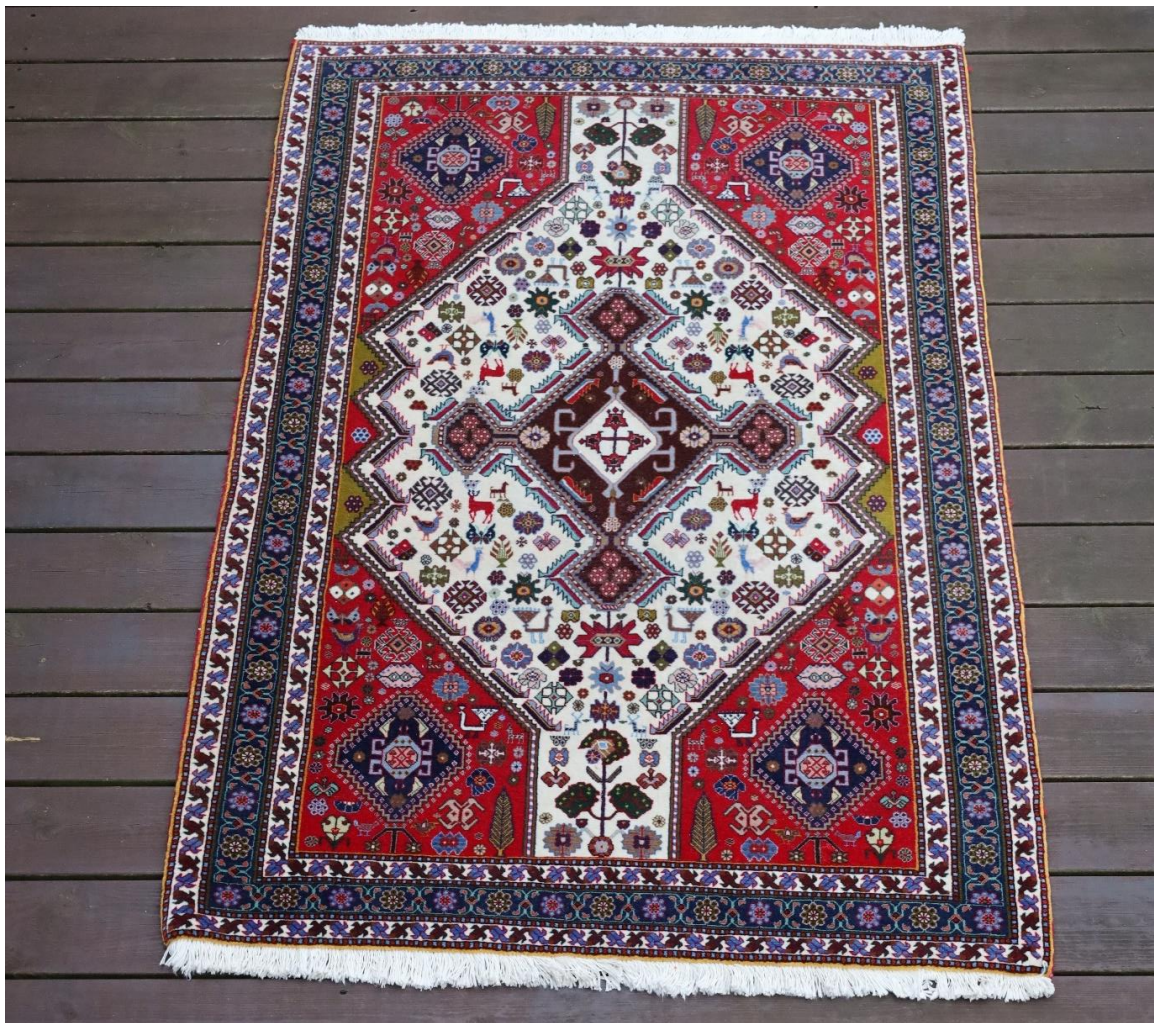

FIG.20. *Kashkuli. Uld på bomuld. 1,0 x 1,5. 360.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 2000. Uldkvalitet: 8-9. Auktionspris: 2.000 - 3.000 kr. Forretningspris: 9.000 - 12.000 kr. Endnu et nyt Kashkuli tæppe, men her fremstillet mere "moderne" end det foregående tæppe i fig. 19, dvs. knyttet på bomuld og med højere knudetal. Også i dette tæppe findes de små stiliserede dyrefigurer.*

Keshan

Keshan er beliggende centralt i Iran på den gamle karavanevej til Indien. Byen er sammen med Isfahan nok den mest kendte tæppeby i verden, og de to byers fremstilling af tæpper har da også mange fælles træk. For begge byers vedkommende strækker fremstillingen sig tilbage til Safavidedynastiet i 1500- og 1600-tallet, dog i al væsentlighed afbrudt i en længere periode efter Safavidedynastiets ophør i 1722.

Det mest kendte tæppe i verden er utvilsomt Ardebil tæppet, som findes på Victoria and Albert Museum i London. Tæppet måler 5,3 x 10,5 m og er knyttet med uld på silke med ca. 500.000 knuder pr. kvadratmeter. En inskription på tæppet henfører det til en fremstilling i Keshan i 1540'erne. Tæppets navn henviser til, at det blev "fundet" i en moske i byen Ardebil i det nordvestlige Iran i 1800 tallet og efter køb bragt til London.

Keshan tæpperne begyndte for alvor at dukke op i Europa i slutningen af 1800 tallet. På det tidspunkt var der stor interesse for orientalske kunstgenstande, og Keshan tæpperne blev hurtigt kendte og eftertragtede. Det skyldes den jævne og faste knytning, høje knudetal - der sikrer et skarp tegnet mønster - samt de gode materialer og farver.

Helsilketæpperne fra Keshan har en særlig plads i tæppehistorien ligesom helsilketæpperne fra Qum og fra Hereke i Tyrkiet. De

findes sjældent med et knudetal under ca. 500.000 knuder pr. kvadratmeter. Enkelte er fremstillet med forsølvede eller forgyldte metaltråde, der i så fald udgør tæppets bundfarve, således at øvrige dele af mønsteret fremstår i relief. Dette gælder særligt tæpper fra slutningen af 1800 tallet og frem til ca. 1920.

Langt de fleste Keshan tæpper er dog knyttet med uld på bomuld. Skudtrådene er ofte blå – i hvert fald for de ældre tæppers vedkommende. Et kendetegn som samlere utvilsomt lægger vægt på.

Fig. 21. *Bagside udsnit af semiantik Keshan (uld på bomuld) med blå skudtråde, der ses som vandrette linjer mellem knuderækkerne.*

Tæpperne findes typisk i størrelser fra ca. 1 x 1,5 m til helt store tæpper på 3 x 4 m og derover med langt størstedelen i formatet ca. 1,3 x 2,0 m. Ligesom i Isfahan fremstilles stadig fine tæpper i Keshan, men går man efter et Keshan tæppe må det generelt tilrådes at se efter tæpper fremstillet før ca. 1970. De bedste tæpper med lav af uld har typisk 360.000 – 490.000 knuder pr. kvadratmeter, hvilket svarer til henholdsvis 6 x 6 og 7 x 7 pr. kvadratcentimeter.

Fig 22. Keshan. Uld på bomuld. 1,0 x 1,5. 360.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 1940. Uldkvalitet: 9. Auktionspris: 2.000 - 4.000 kr. Forretningspris: 12.000 - 15.000 kr. Et nærmest arketypisk Keshan tæppe med blå skudtråde og i meget fin stand efter ca. 80 år. I mange år en klassiker blandt de bedste tæpper, men måske det tæppemønster som mere end noget andet mønster er gået af mode gennem de seneste år. Til gengæld kan der gøres virkelig gode køb på auktioner - f.eks i målet ca. 1,3 x 2,0. Perfekt til under et sofabord.

Fig. 23: Keshan. Helsilke. 1,15 x 1,6. 640.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 1960. Silke kvalitet: 10. Auktionspris: 8.000 - 12.000 kr. Forretningspris: 45.000 - 55.000 kr. Tæppet har hængt på væg. Perfekt bevaringstilstand. Et semiantikt og håndværksmæssigt fornemt udført Keshan helsilke tæppe. Bemærk medaljonen i midten med bygninger og landskab. En type der relativt sjældent ses på auktioner. Man må vente og have lidt tålmodighed, og i øvrigt holde øje med auktioner.

Nain

Nain er en by der på det nærmeste ligger lige midt i Iran.

Tæppeproduktionen i Nain startede i 1930'erne. Der findes således ingen antikke Nain tæpper, men ligesom for Isfahan tæppernes vedkommende mange gamle og semiantikke eksemplarer.

Nain er kendt for sine meget tætknyttede tæpper udført i uld på bomuld. Knudetal på 640.000 (8 x 8 pr. kvadratcentimeter) og op til i nærheden af 1 million knuder pr. kvadratmeter er nærmest standard for de bedste Nain tæpper, som ret hyppigt ses på auktioner. Silke bruges sjældent til grundvæv og helsilke tæpper findes stort set ikke. Derimod findes ofte mindre partier af silke i luven for herved at fremhæve detaljer. Farverne er som oftest kølige og diskrete. Bundfarven er typisk creme eller blå.

Igennem de seneste årtier er Nain tæpperne blevet kopieret i et sådant omfang, at navnet på ingen måde er garanti for kvalitet.

Kopieringen sker dels udenfor Iran, men også internt i landet.

Det betyder, at der findes "Nain" tæpper med f.eks. 750.000 knuder pr. kvadratmeter, men hvor uld- og farvekvalitet slet ikke kan leve op til den kvalitet, man vil forvente på grundlag af navnet. Kopierne omfatter endvidere tæpper med lavt knudetal, hvor det eneste fællesskab med Nain tæpperne er en uskarp gengivelse af et Nain lignende mønster udført i "tør" og glansløs

uld suppleret med kedelige blege farver. Det giver således god mening at sammenligne flere tæpper for så vidt angår kvalitet og pris, inden man beslutter sig for køb. Endvidere skal man vogte sig lidt for signaturen Habibian. Habibian er navnet på en berømt tæppeknytttemester og hans tæppeværksted, som var aktivt i Nain i midten af 1900-tallet. Talrige andre tæppeværksteder har benyttet signaturen, således at det efterhånden er hvert tredje eller hvert fjerde nye Nain tæppe, der er signeret Habibian. Vurder et Nain tæppe efter dets kvalitet, og læg ikke vægt på signaturen.

Nain er beliggende ca. 150 km øst for Isfahan. Hvis man kører ad landevejen fra Nain mod Isfahan, vil man efter ca. 40 km komme til en mindre by ved navn Toodeskh. Toodeskh anses for at være Nain tæppernes oprindelige "arnested". De ældste Nain tæpper – typiske ved at den yderste bibort så godt som altid er rød – betegnes derfor ofte Toodeskh Nain.

Da knudetallet i Nain tæpperne generelt er meget højt, kan det undre at der sjældent bruges silke til grundvæv, da silke normalt kan spindes tyndere end bomuld og dermed give plads til flere knuder. Det må blot konstateres, at bomulden i Nain tæppernes grundvæv er spundet finere end i nogen anden tæppetype. Det er måske derfor at Nain tæpper ofte klassificeres efter hvor mange tråde, der er spundet sammen i en enkelt kædetråd (frynserne). Der opdeles i følgende tre klasser: Noh La (9 tråde), Ses La (6 tråde) og Cahar La (4 tråde). Jo færre tråde jo finere

sammenspunden tråd. Betegnelserne forkortes ofte til 9la, 6la og 4 la. Cahar La (4la) er en meget sjælden topkvalitet med knudetal ofte over 1 million knuder pr. kvadratmeter. Et godt originalt Nain tæppe er typisk en Ses La (6la), mens Noh La (9la) efterhånden nok mest tilhører kopisterne.

Knudetal og Noh La - Ses La - Cahar La klassifikationen må dog aldrig alene lægges til grund for vurderingen af et Nain tæppe.

Uld- og farvekvaliteten er de vigtigste parametre. Knuderækkerne i de originale Nain tæpper er altid fast sammenbanket, og kombinationen med en meget fin uld gør tæpperne særdeles slidstærke.

Nain tæpperne findes fra helt små størrelser på under 0,8 x 1,2 m og op til ca. 2 x 3 m.

Fig. 24. *Toodeskh Nain, (6la). Uld på bomuld. 1,05 x 1,8 m.*

810.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 1940. Uldkvalitet: 9-10.

Auktionspris: 4.000 - 6.000 kr. Forretningspris: 25.000 - 30.000

kr. En typisk Toodeshk Nain med rød yderste bibort og med den mest kompakte luv man næsten kan forestille sig. Bemærk svajet i tæppets langsider. Et fænomen der også kan ses på mange andre ældre tæpper, og som ikke bør betragtes som en fejl.

Fig. 25. Nain. Uld på bomuld med detaljer i silke (6la). 0,80 x 1,16 . 810.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 1980. Uldkvalitet: 9-10. Auktionspris: 2.000 - 3000 kr. Forretningspris: 7.000 - 9.000 kr. Et lille og harmonisk Nain tæppe i den forventede kvalitet for den ægte vare.

Sarouk

Sarouk er en mindre by i den centrale del af det nordlige Iran.

Sarouk giver navn til en tæppetype, som fremstilles i et større område omkring den væsentlig større by Arak (tidligere Sultanabad). Udover at være et relativt frugtbart landbrugsområde er Arak området kendt for sine fine tæpper. Så fine at det engelske tæppefirma Ziegler & Co. etablerede sig i området i slutningen af 1800- tallet. I nutidens tæppebranche dækker betegnelsen Ziegler over tæpper, der kan være fremstillet næsten hvor som helst, herunder i Pakistan og Indien, og nok må betegnes som kopitæpper.

Sarouk tæpperne har været fremstillet i Arak området siden slutningen af 1800 - tallet. Indtil første verdenskrig blev fremstillet tæpper, som i dag er samlereobjekter. De dukker nu og da op på auktionerne. Det ”nye” Sarouk tæppe kom til i mellemkrigsårene. I forhold til tidligere blev luven generelt højere, og tæpper med rød bundfarve og mønster med blomster i indigoblå farve blev fremstillet særligt til det amerikanske marked - ”American Sarouk”.

Ser vi bort fra de antikke eksemplarer og fra ”American Sarouk”, er Sarouk tæpperne en type, der nogen gange kan minde om et Keshan tæppe. Begge tæppetyper knyttes ofte med rød

bundfarve, midtermedaljon og hjørnemotiver i tæppets hovedfelt.

I øvrigt forekommer Sarouk tæpperne i talrige mønstre.

Knytningen er som regel fast og regelmæssig og stort set altid uld på bomuld. Typisk er også relativ høj luv (8-12 mm) af en god uldkvalitet. På auktionerne ses jævnligt tæpper der er 40-60 år gamle og nærmest upåvirkede af slid. Det vidner om knytningens og materialernes høje kvalitet, hvorfor Sarouk tæpperne kan konkurrere med Bidjar tæpperne om at være verdens stærkeste tæpper.

Knudetal er typisk 200.000 – 400.000 knuder pr. kvadratmeter.

Tæpperne findes fra små størrelser på ca. 1,0 x 1,5 m og op til 3 x 4 m eller mere.

Fig. 26. Sarouk. Uld på bomuld. 1,25 x 2,15. 360.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 1980. Uldkvalitet: 8-9. Auktionspris: 3.000 - 5.000 kr. Forretningspris: 15.000 - 18.000 kr. Intet slid bortset fra frynsespidsene. Klar til 100 år mere.

Tabriz

Tabriz er en by i Irans nordvestlige hjørne, dvs. i Iransk Azerbajjan. Byen er beliggende i en geologisk pladerandzone, hvorved Zagrosbjergene i det vestlige Iran og bjergkæden i Kaukasus er dannet ved sammenstød med omliggende plader. Byen har da også utallige gange været ramt af kraftige jordskælv, der mere eller mindre har lagt byen i ruiner.

Tabriz har stor betydning i Irans historie, og var hovedstad i Persien i perioden 1501-1555. Byen var i århundreder Irans ”vindue mod vest”, og talrige karavaner er udgået fra byen med varer til det Osmanniske Rige og til Europa.

Tæpperne fra Tabriz begyndte for alvor at komme til Europa i slutningen af 1800-tallet, ligesom det er tilfældet for en lang række andre iranske tæppetyper. Tabriz anses i vid udstrækning for at være den drivende kraft bag den opblomstring af tæppeproduktionen, der fandt sted i Iran i de sidste årtier af 1800-tallet. Byens egne tæpper kan være blandt Irans bedste, men byen har også altid haft ry for at fremstille tæpper i mange kvalitetsniveauer.

Blandt de antikke Tabriz tæpper skal nævnes tæpper med en særlig rustbrunrød bundfarve, der findes knyttet med uld på bomuld eller i helsilke. Disse typer er nu sjældne, men kan

lejlighedsvis dukke op på auktioner, og er udprægede samlerobjekter.

Efter 1. verdenskrig er der i Tabriz fremstillet tæpper med næsten alle tænkelige mønstre. Dvs. variationer over de mønstermæssige hovedgrupper: Medaljontæpper, figurale tæpper og tæpper med gentagelsesmønster i tæppets hovedfelt. Tæppernes bundfarve kan være rød, blå eller creme. De er typisk knyttet med uld på bomuld og ofte med små partier af silke i luven for at fremhæve detaljer.

Vedrørende knudetæthed anvendes nogen gange en særlig betegnelse for Tabriz tæpperne: Raj. Raj angiver antal knuder pr. 7 cm af tæppet. Dvs. 40 raj angiver ca. 5,7 knuder pr. cm, hvilket svarer til ca. 320.000 knuder pr. kvadratmeter. 70 raj svarer således til ca. 1000.000 knuder pr. kvadratmeter. De bedste tæpper fra Tabriz starter normalt ved ca. 500.000 knuder pr. kvadratmeter svarende til 50 raj, hvorved mønsteret står skarpt, men som med alle andre tæpper kan materiale- og farvekvalitet svinge også for de tætknyttede tæpper. Tæpperne fås fra helt små størrelser og op til ca. 3 x 4 m.

Fig. 27. Tabriz. Uld på bomuld. Små partier med silkeluv. 1,0 x 1,45 m. 500.000 knuder pr. kvadratmeter (50 raj). Ca. 1990.
Uldkvalitet: 9. Auktionspris: 3.000 - 5000 kr. Forretningspris: 18.000 - 20.000 kr. Et meget typisk Tabriz tæppe af nyere dato. Et glimrende eksempel på at der også i de seneste årtier i Iran er fremstillet tæpper af meget høj kvalitet.

Fig. 28. Tabriz. Uld på bomuld. 0,64 x 0,75 m. 500.000 knuder pr. kvadratmeter (50 raj). Ca. 1940. Uldkvalitet: 8-9.

Auktionspris: 2.000 - 3.000 kr. Forretningspris: 6.000 - 9.000 kr.

En fin figural Tabriz i perfekt stand som følge af at det har hængt på væg. Frynserne øverst er klippet korte, så de ikke hænger ned over tæppet ved ophæng.

Veramin

Veramin er en by i Iran beliggende umiddelbart sydøst for Tehran. Byen ligger på en slette, der mod syd gradvist går over i ørken. Den nordlige del af sletten er relativ frugtbar, og har tidligere været besøgt af nomader, som fremstillede smukke tæpper. Veramin nomadetæpper er næsten altid mindre stykker, som kun undtagelsesvis findes på auktioner, og som ofte har en høj alder. Udprægede samlerstykker. Veramin er næsten vokset sammen med Tehran, og nomadetæpper fremstilles stort set ikke mere.

De Veramin tæpper som typisk findes på auktioner er værkstedstæpper, som sideløbende med nomadetæpperne er blevet fremstillet siden slutningen af 1800-tallet. Det er normalt gode solide tæpper, hvor man får meget for pengene. Knytningen er altid uld på bomuld evt. med lidt silke i luven for at fremhæve detaljer. Knuderækkerne er solidt sammenbanket, ulden god og tæpperne er meget holdbare. Mønstrene er ganske få. Typisk er "Mina Khani" med rækker af blomsterrosetter over hele tæppets midterfelt eller "Zel i Zultan" med blomster i vaser flankeret af fuglemotiver. Knudetallet er normalt 200.000 - 400.000 knuder pr. kvadratmeter. Tæpperne findes i størrelser fra ca. 1,0 x 1,5 m og op til ca. 2,0 x 3,0 m.

Fig. 29. Veramin. Uld på bomuld. Små partier med silkeluv. 1,53 x 2,35. 360.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 1980. Uldkvalitet: 8. Auktionspris: 3.000 - 4.000 kr. Forretningspris: 16.000-20.000 kr. Typisk Veramin tæppe med Zel i Zultan mønster.

Fig. 30. Veramin. Uld på bomuld. 1,2 x 1,8. 300.000 knuder pr. kvadratmeter. Ca. 2010. Uldkvalitet: 7. Auktionspris: Ca. 1.000 kr. Forretningspris: 4.000-5.000 kr. Et nyt Veramin tæppe med Mina Khani mønster. Mønsteret har været anvendt i Veramin tæpperne gennem de sidste mere end 100 år. Typisk er også den mellembå bundfarve og blomsterrosetterne i hovedborten.

Efterskrift

Som det er fremgået af det foregående, kan der spares rigtig mange penge ved at købe tæpper på auktion. De priser, der er anført for de enkelte tæpper, afspejler situationen på tæppemarkedet lige nu. Priserne har formodentligt aldrig været lavere hverken på auktionerne eller i tæppeforretningerne.

Eksempelvis kostede et Seirafian Isfahan tæppe på 1,5-2,0 kvadratmeter i størrelsesordenen 125.000-150.000 kr. i forretningerne så sent som i 1990'erne. I dag kan prisen skønnes til ca. 60.000-80.000 kr. ud fra de ganske få tæpper, der er til salg af denne type. På auktion er prisen ca. 15.000-20.000 kr.

Sælgeren af tæppet på auktion får næppe mere end ca. 13.000-16.000 kr. for tæppet, efter at der er betalt sælgersalær til auktionshuset. Det må således konstateres, at der var tale om en meget dårlig investering, hvis tæppet var købt i en forretning for ca. 20-30 år siden. Eller sagt på en anden måde: Seirafian tæppet blev helt sikkert købt på et forkert tidspunkt.

Det kan synes en smule komisk, at tale om "investeringstæpper" i lyset af ovenstående eksempel, der i øvrigt kan overføres til en lang række andre tæpper af høj kvalitet, men det er nu engang sådan, at investeringer kun kan give et monetært afkast, hvis der købes når priserne er lave, og sælges når priserne er høje. Hvis moden skifter, kan det vise sig om måske 10 eller 30 år, at et køb i dag på auktion var en virkelig god investering. Måske er det først

ens børn eller børnebørn, der får glæde af en sådan investering, men det er jo heller ikke så ringe. Indtil da kan man glæde sig over et meget smukt tæppe.

Det er umuligt at forudsige prisudviklingen fremover, da den er afhængig af moden, og moden er lunefuld. Det skulle dog være mærkeligt, om ikke tæpperne på et tidspunkt vil tiltrække en større kundekreds, end det er tilfældet i dag. Tænk blot på visse af de danske designermøblers priser i disse år, hvor man – hvis man ikke interesserer sig for sofaborde - må tage sig til hovedet. Hvis en tilsvarende mode opstår (igen) for de ægte tæpper, vil vi se prisstigninger, som ingen i branchen i dag overhovedet tør at drømme om.

God jagt på det rigtige tæppe til den rigtige pris på auktionerne!

Litteratur

Bamborough, Philip (1979): Antique oriental Rugs and Carpets.

Blandford Press.

Bennett, Ian (1977): Rugs & Carpets of the World. The Wellfleet

Press.

C. Neff, Ivan og V. Maggs, Carol (1979): Forums bog om

orientalske tæpper. Forums Forlag.

Edwards, A. Cecil (1953): The Persian Carpet. Duckworth.

Engberg, Jens (1988): Orientalske tæpper. Høst & Søn.

Fokker, Nicolas (1975): Orientalske tæpper af i dag. Lademann.

Kücükerman, Önder (1987): The Rugs and Textiles of Hereke.

A Documentary Account of the History of Hereke Court

Workshop to Model Factory. Sümerbank.

Liebetrau, Preben (1962): Orientalske tæpper i farver.

Politikkens forlag.

Munkholm, Martin (2016): Ægte tæpper. Muusmann.

O'Bannon, George W. (1974): The Turkoman Carpet.

Duckworth.

Sakhai, Essie (1991): The Story of Carpets. Studio Editions.

